

Az akadémiai titkár Arany János kezényoma a Finn Irodalmi Társaság archívumában

A Finn Irodalmi Társaság (Suomen Kirjallisuuden Seura) kéziratárának levelezés-gyűjteményében kutatva rábukkantam néhány dokumentumra, amelyek Arany János kézírásos soraival és aláírásával arról tanúskodnak, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Arany János titkársága idején már kapcsolatban állt a finn intézettel. Az önálló állami léttől ekkor még távol álló Finnország nemzeti akadémiai szándéka éppen ebben a társaságban öltött testet, így hivatalosan is partner-intézménynek tekintette egymást a két szervezet.

Az első dokumentum egy kétnyelvű nyomtatvány; nevezetesen egy meghívó az akadémia palotájának felavatására rendezett, 1865. december 11-i ünnepi közgyűlésre.¹ A magyar nyelvű szöveghasáb alatt 1865. nov. 15-i keltezés olvasható, a latin szöveg alatt pedig: XVII. Kalendas Decembres MDCCCLXV. A lap alján ugyancsak nyomtatva olvasható két név: Báró Eötvös József, másodelnök és Arany János, titkoknok. Az utóbbi kézírására ismerünk a francia nyelvű címzésben. A levél, illetve a nyomtatvány² *L'Académie de Hongrie* feladóval *Monsieur Auguste Ahlquist*,³ *Membre de l'Académie des sciences de Hongrie*, azaz az MTA finn tagjának szól. A Helsinkibe küldött levelet a város akkor általánosan használt svéd nevével címezte Arany, de Helsingfors helyett *Helsingford*-ot írt. Alatta zárójelben (*La Finlande*) olvasható.

A második dokumentum szintén nyomtatvány, de a keltezés (*Pest, 1866. le 10 septembre*) és az aláírás Arany János kezétől származik. A levél arról tanúskodik, hogy az MTA külső tagjainak a kiadványokat megküldték, de a két intézmény között is megvalósult a kiadványok cseréje. A nyomtatvány szintén kétnyelvű, a magyar nyelvű hasáb mellett a szöveg franciául is olvasható. Mindkét hasáb alatt megtaláljuk *Arany János* aláírását, a két nyelv írásmódja szerint, tehát a francia szöveget *Jean Arany sécrétaire* aláírással látta el. A nyomtatvány melléklete egy visszaigazoló lap, amely szintén kétnyelvű. Ennek jobboldali, francia nyelvű részét töltötte ki Arany János. Megnevezi azt a pesti könyvkereskedőt, *Ferdinand Eggenbergert*, akit az Akadémia megbízott a könyvek terjesztésével. A küldemény címzettje szintén *August Ahlquist, Membre de l'Académie des Sciences de Hongrie*, vagyis az MTA tagja. Ugyancsak íráshiba Helsinkí svéd neve: *Helsingford*. (Valószínűleg a címzésekhez használt listán is tévesen szerepelt.) A lap alsó részén olvashatjuk Arany kézírásában az érintett kiadványok megnevezését. Ezek a következők: *A magyar nyelv Szótára III. 4.5.6.*; *A m. tud. Akadémia Jegyzőkönyvei III. 1/2.*; *M. tud. akadémiai Almanach 1866-ra*; *Nyelvtudományi Közlemények IV. 1/3.*

A harmadik dokumentum is egy előre nyomtatott, német nyelvű levél, amely szintén az MTA kiadványcseréjét szolgálta. A dátumon, az aláíráson és a címzésen kívül a könyvek címeit is Arany János kézírásában olvashatjuk.

¹ A meghívó szövegének közlésétől eltekintünk, hiszen a nyomtatvány hazai archívumokban is fellelhető.

² Az autográf helyeket kurzíváltuk.

³ August AHLQUIST, (költői nevén: A. Oksanen) 1826–1889. Tudós, költő, a Helsinki Egyetem nyelv és irodalom professzora 1863–88 között.

Pest, den 12. August 1874.

Der Ungarische Akademie der Wissenschaften hat die ihr gefälligst mitgetheilten Druckschriften:

a) *H. G. Porthans Skrifter, I–V. Delen.* b) *Deutsch–Finnisches Wörterbuch.* c) *Suomalainen ja Ruotsalainen Sanakirja.* 1–5. Wihko. d) *Suomi.* 9. 10. Osa. e) *Kalevala.* f) *Historiallinen Arkisto.* I. II. III.

erhalten, und spricht dafür ihren verbindlichsten Dank aus.

Im Auftrag der Akademie
J. Arany Gsekretär

An die Finnische Litteratur–Gesellschaft.

Helsingfors.

A három Arany János által aláírt levél mellett az MTA még más módon is nyomot hagyott a Finn Irodalmi Társaság életében. Például Elias Lönnrot is tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának. Elhunytá alkalmából az MTA részvét-táviratot küldött a társaságnak, de ez már Arany János halála után, 1884-ben történt. Megtalálható még az archívumban Budenz József gyászjelentése, meghívó a Jókai-centenárium ünnepségeire és még néhány más hivatalos levél.⁴ Most azonban csak az Arany János nevéhez fűződő levelek bemutatása volt célom. Ezzel pedig szeretném a figyelmet felhívni arra, hogy az akadémiai kapcsolatok kutatása révén számos külföldön is látható kézirat és fontos dokumentum nyomára bukkanhatunk. Az itt bemutatott anyagból például arra derül fény, hogy Arany János tudott a *Kalevaláról*, leírt néhány szót finnül, ismerte a Finn Irodalmi Társaság vezető személyiségeinek nevét, vagyis feltételezhető, hogy a finn nemzeti tudomány és irodalom születésének távoli szemtanúja volt. Az Arany-kutatás szempontjából ezek az apró adalékok is hasznos információt hordozhatnak.

Várhelyi Ilona

⁴ Az akadémiai kapcsolatok dokumentumai a Finn Irodalmi Társaság hivatalos iratai között a 37., 64., 77., 81., 83., 86., 107. számon találhatók.